

UNIK ORGEL I LIDENS GAMLA KYRKA

En stenkyrka står där den står, men en orgel vandrar omkring – vandrar tills den hittar ett hem där den blir till glädje. Om orgeln i Lidens gamla kyrka kunde tala, skulle den ha mycket att berätta. 160 år gammal har den varit med om ett och annat. Många år betraktades den som ett besvärligt åbäke, som bara stod och skröpade, men några insåg att den också ruvade på något hemlighetsfullt av oskattbart värde.

Orgelbyggarna i Bjurträsk

Det var i Bjurträsk i Västerbotten, på den tiden en mycket liten by norr om Norsjö, som två bröder under senare delen av 1830-talet började förverkliga sina drömmar om orglar. Bröderna var utpräglat musikaliska och dessutom kunniga i många slags hantverk. Den äldre brodern, Johan Andersson Ask, var född år 1815 och kyrkorgelbyggaren Olof Andersson Alarm var född år 1818. ”Asken” och ”Ol-Annersa”, så kallades de, arbetade tydligen ofta tillsammans. Vem som gjort vad i en orgel kan vara

svårt att avgöra, men ”Ol-Annersa” är den som nämns som leverantör i samtida protokoll.

Hur det kom sig att bonden Erik Abraham Matsson i Bäverträsk, Lycksele, beställde en piporgel av Johan Ask i Bjurträsk? Orten ligger 10 mil norrut. På något sätt måste denne bonde ha kommit i kontakt med orgelbyggjarbröderna. Han hade också ett speciellt krav – orgeln skulle passa in mellan två fönster i salen och nå upp till taket. I Bäverträsk var man, när orgelns historia nystades upp, helt säker på att Johan Ask, ”Asken”, hade byggt orgeln omkring 1850.

”Asken”

En historieskrivare i Bjurträsk skriver i sina anteckningar följande om Johan Ask: ”Johan Ask var en kortväxt man, rund och grov med stora fötter och stora händer. Tjocka som rågbullar och ansiktet såg ut som en sötmjölksost. Ask var en mångsidigt begåvad man, en medfödd musikbegåvning, kunde spela snart sagt vilket musikinstrument som helst och t.o.m. tillverkade en del sådana såsom piporglar, som den tiden voro så i modet, fioler, klarinetter, piano och t.o.m. ett positiv.”

Kantorn i Liden Viktor Granberg

Det var Lyckselesonen Viktor Granberg, från

1960 kantor i Lidens kyrka, som lyckades reda ut hur orgeln vandrat från Bäverträsk till Liden. Hans kontakter resulterade på julafton 1962 i en artikel i "Norra Västerbotten". Enligt artikeln hade orgeln till sist hamnat hos fru Ann-Mari Ödling i Lycksele. I "Norran" kunde man läsa: "Familjen Ödling flyttade sedermera till Lagfors, Ljustorps socken i Medelpad. Dåvarande kyrkoherden i Liden, John Viking, fick kännedom om orgeln och köpte den. Efter alla dessa öden, som orgeln genomgått, befann den sig i miserabelt skick. Den fick därför genomgå en renovering. Då Grönlunds orgelfabrik upp-satte ny orgel i stora kyrkan i Lidens fick de i uppdrag att renovera gamla orgeln. Detta har skett på ett skickligt och pietetsfullt sätt..."

FAKTA OM ORGELN

Orgelns pipmaterial är trä. Den har tre stämmor, men för symmetrin finns ett fjärde blindregister. Stämmorna är Gedackt 8', Flöjt 4' och Principal 2'. Den är stämd något mer än en halv ton högre än normalton. Att stämma ned den går inte, då piporna är för korta. Det var tydligen brukligt i äldre tid med högre stämning än nu. Orgeln är försedd med fottrampor men drivs numera elektriskt.

Foto: Arne Johansson

Kyrkoherden i Liden John Viking

Följande citat är en inskription, präntad på en silverplåt som sitter på framsidan av orgeln i Lidens Gamla Kyrka. "Denna orgel är en gåva till Lidens medeltidskyrka vid avskedspredikan den 29 aug. 1954. Ett tacksamhetsoffer till Gud och till minne av min hustru Olga, f. Gustavsson, och våra barn Sven, Birger, Ivar och Olov som alla bistått mig i församlingsarbetet. Gud allena till ära. John Viking Kyrkoherde".

Bertil Östergren, Lycksele

FAKTA OM FÖRFATTAREN

Bertil Östergren, född 1932, och boende i Lycksele har under 60 år ägnat sig åt faktsamlande. Intresset har gällt orglar, flyglar och en del äldre klaverinstrument. Samlandet har skett vid sidan av hans arbete inom skolvärlden.

På det praktiska planet har han sysslat med snickeri och reparationer av de tre piporglarna i Ullbergsträsks väckelsemuseum. Han är auktoriserad pianostämmare. Under de senaste åren har Bertil trängt in i den virtuella orgelvärlden. Det är en datorbaserad teknik, som gör det möjligt att "ta hem" ljudet från historiska orglar ute i världen. I år ger Bertil Östergren ut en mycket initierad bok med titeln – Ol-Annersa – kyrkorgelmakaren i Bjurträsk, Norsjö –.